

Eerste Kamer der Staten-Generaal

Minister van Buitenlandse Zaken
De heer drs. C.C.J. Veldkamp
Postbus 20061
2500 EB Den Haag

Kazernestraat 52
2514 CV Den Haag
postbus 20017
2500 EA Den Haag

telefoon 070 312 92 00
fax 070 312 93 90

e-mail postbus@eerstekamer.nl
internet www.eerstekamer.nl

datum 20 november 2024

betreft SWD(2024)819 - Verslag over de rechtsstaat 2024 - Landenhoofdstuk Nederland

ons kenmerk 175961.02U

Geachte heer Veldkamp,

De leden van de vaste commissie voor Justitie en Veiligheid hebben in hun vergadering van 12 november jl. met belangstelling kennisgenomen van het Rechtsstaatrappport 2024 van de Europese Commissie, meer in het bijzonder het Landenhoofdstuk over de situatie van de rechtsstaat in Nederland¹ en de daarbij horende kabinetsappreciatie². De leden van de fracties van de **BBB, Groen-Links-PvdA, D66** en de **PvdD** hebben naar aanleiding hiervan een aantal vragen en opmerkingen. De leden van de fractie van JA21 sluiten zich aan bij de vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van de BBB.

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van de BBB

De leden van de fractie van de BBB hebben in de eerste plaats enkele vragen en opmerkingen over het bepaalde in artikel 127 van de Wet op de rechterlijke organisatie (RO), te weten de bevoegdheid van "de Minister" om "algemene en bijzondere aanwijzingen [te] geven betreffende de uitoefening van de taken en bevoegdheden van het openbaar ministerie". Hoewel het debat over de afschaffing van de bevoegdheid van de minister van Justitie en Veiligheid om in individuele zaken instructies te geven aan aanklagers nog gaande is en ontwerpwetgeving op initiatief van de Tweede Kamer tot bedoelde afschaffing - na een negatief advies van de Raad van State³ - in behandeling blijft, verzoeken de leden van de BBB-fractie u inzicht te geven aangaande uw standpunt in deze kwestie. Daarbij zijn de leden van de BBB-fractie van mening dat, in weerwil van de opvatting van de Commissie van Venetië hierover,⁴ de huidige wettelijke regeling van de ministeriele bevoegdheid op dit punt

¹ [SWD\(2024\)819](#) – Mededeling van de Commissie: Verslag over de rechtsstaat 2024 - Landenhoofdstuk over de situatie op het gebied van de rechtsstaat in Nederland (d.d. 24 juli 2024).

² [Kamerstukken I, 2023/24, 35.295, AU](#). De situatie op het gebied van de rechtsstaat in de Europese Unie (COM(2024)800 en de kabinetsappreciatie hierbij (Kamerstukken I, 2023/24, 21.501-02, GP) zijn separaat in behandeling bij de vaste commissies voor Europese Zaken en Justitie en Veiligheid J&V tezamen.

³ Initiatiefvoorstel-Sneller Wet verval bijzondere aanwijzingsbevoegdheid openbaar ministerie ([36.125](#)).

⁴ The Netherlands - Joint opinion of the Venice Commission and Directorate General of Human Rights and Rule of Law (DGI) of the Council of Europe on the legal safeguards of the independence of the judiciary from the

datum 20 november 2024

ons kenmerk 175961.02U

blad 2

genoegzaam is geborgd (in de Wet op de rechterlijke organisatie) en ook in overeenstemming is met het daaromtrent bepaalde in paragraaf 13 sub d tot en met f van de Recommendation Rec 2000 (19) van de Raad van Europa over "[The Role of Public Prosecution in the Criminal Justice system](#)".

Als eerste aanbeveling wordt Nederland gemaand inspanningen te blijven leveren om personeelstekorten en moeilijke arbeidsomstandigheden in het justitieel stelsel aan te pakken.⁵ De leden van de BBB-fractie kunnen zich met deze aanbeveling verenigen en hebben hier enkele vragen over. In de eerste plaats informeren zij hoe groot momenteel het tekort aan rechters en leden van het Openbaar Ministerie is. Ook willen zij graag weten op welke wijze het kabinet de bestaande tekorten gaat verhelpen en wanneer naar verwachting bedoelde tekorten zijn verholpen. Verder informeren zij of de regering voornemens is om gepensioneerden blijvend langer te laten doorwerken, en/of mensen met relevante ervaring in de private of publieke sector een zij-instroom optie te bieden. Ten slotte vragen zij in dit verband of het voornemen bestaat om de oude RAIO-opleiding⁶ weer in te voeren, en zo nee, waarom niet.

Hoewel volgens de eerste constatering in het hoofdstuk "Aanbevelingen" Nederland "enige verdere vooruitgang geboekt heeft om het niveau van digitalisering van het rechtsstelsel te verbeteren (met name wat betreft de publicatie van rechterlijke beslissingen)",⁷ is de leden van de BBB-fractie gebleken dat in de dagelijkse praktijk de automatisering, en in het bijzonder die bij het Openbaar Ministerie (het zogenoemde GPS-systeem) grote problemen veroorzaakt. Leden van het Openbaar Ministerie worden met regelmaat uit programma's gegooid en loggen zelfs 's avonds en in de weekenden in om maar toegang tot hun dossiers te kunnen krijgen. Daarom vragen deze leden u welke verbetermaatregelen op zeer korte termijn zullen worden getroffen om de rechtspleging door leden van het Openbaar Ministerie te faciliteren en te vergemakkelijken. In dit verband wijzen de leden van de fractie van de BBB op de volgende passage uit het regeerakkoord 2024: "Een belangrijk onderdeel van de rechtsketen is de Rechtspraak. Het kabinet wil de instituties die de rechtsstaat dragen versterken. Dit houdt onder meer in dat het kabinet institutionele vernieuwing binnen de Rechtspraak stimuleert. Het kabinet stelt de Rechtspraak daarom in staat om maatregelen te nemen die vernieuwing in werkwijze, personeelsbeleid en innovatieve technologie bewerkstelligen."⁸ De leden van de BBB-fractie vragen of u deze passage kunt duiden in het licht van het voorgaande, meer in het bijzonder in relatie tot de huidige IT-problemen enerzijds en het voornemen tot focus op innovatie anderzijds.

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van GroenLinks-PvdA

---

executive power, adopted by the Venice Commission at its 136th Plenary Session (Venice, 6-7 October 2023), [CDL-AD\(2023\)029](#), p. 19 (onder 71).

⁵ [SWD\(2024\)819](#) – Mededeling van de Commissie: Verslag over de rechtsstaat 2024 - Landenhoofdstuk over de situatie op het gebied van de rechtsstaat in Nederland (d.d. 24 juli 2024), p. 3.

⁶ rechterlijk ambtenaar in opleiding.

⁷ [SWD\(2024\)819](#) – Mededeling van de Commissie: Verslag over de rechtsstaat 2024 - Landenhoofdstuk over de situatie op het gebied van de rechtsstaat in Nederland (d.d. 24 juli 2024), p. 3.

⁸ Regeerprogramma. Uitwerking van het hoofdlijnenakkoord door het kabinet, 13 september 2024, p. 84 (een na laatste alinea).

datum 20 november 2024

ons kenmerk 175961.02U

blad 3

Uit het rapport blijkt dat de regering bezig is de procedure tot herbenoeming van de leden van de Raad voor de rechtspraak en de gerechtsbesturen te herzien.⁹

De leden van de fractie van GroenLinks-PvdA vragen of u heeft kennisgenomen van het onderzoek "Constitutionele waarborgen. De Raad voor de rechtspraak en rechterlijke onafhankelijkheid".¹⁰ In dit onderzoek worden een aantal onafhankelijkheidsgebreken en knelpunten benoemd ten aanzien van de inrichting en het functioneren van de rechterlijke macht. In de conclusies van dit onderzoek worden vier maatregelen voorgesteld die eenvoudig te realiseren zijn (door de onderzoekers gekwalificeerd als "laaghangend fruit") die dit onafhankelijkheidsdeficit kunnen repareren. Het gaat dan om – kort samengevat – deze vier maatregelen:¹¹

- Plaats de benoeming van de president van een gerecht op veilige afstand van de politiek;
- Omgeef de benoeming en ontslagsystematiek van de leden van de Raad voor de rechtspraak met meer waarborgen;
- Zorg voor een separate begroting voor de rechtelijke macht;
- Haal de tuchtrechtelijke bevoegdheden weg bij de presidenten van de gerechten.

De leden van de fractie van GroenLinks-PvdA constateren dat de regering al een aantal jaar achtereen niet komt met concrete maatregelen om deze ook door de Europese Commissie noodzakelijk geachte herziening van de procedure voor benoeming van leden van de Raad voor de rechtspraak te realiseren. Zij vragen om een inhoudelijke reactie op de uitkomsten van voornoemd onderzoek, meer in het bijzonder of per genoemde maatregel kan worden aangegeven of de regering voornemens is hier met concrete wijzigingen van wet- en regelgeving invulling of opvolging aan te geven en zo ja op welke wijze en op welke termijn.

De Europese commissie roept de regering op te zorgen voor een adequate follow-up van de aanbevelingen van de Staatscommissie Rechtsstaat, waarbij de rechtsbescherming van de burgers wordt versterkt.¹² De leden van de fractie van GroenLinks-PvdA vragen zich af op welke wijze de regering aan deze oproep tegemoet gaat komen. Zoals ook blijkt uit het rapport van de Nederlandse Orde van Advocaten "Rechtsstatelijke toets regeerprogramma 2024" staat het regeerprogramma van dit kabinet op een groot aantal punten op gespannen voet met rechtsstatelijke beginselen. Zo worden de volgende elementen door de toetsingscommissie met een rode vlag beoordeeld:¹³

---

⁹ [SWD\(2024\)819](#) – Mededeling van de Commissie: Verslag over de rechtsstaat 2024 - Landenhoofdstuk over de situatie op het gebied van de rechtsstaat in Nederland (d.d. 24 juli 2024), p. 6.

¹⁰ "Constitutionele waarborgen. De Raad voor de rechtspraak en rechterlijke onafhankelijkheid" Redactie: Jonathan Soeharno e.a. – oktober 2024.

¹¹ "Constitutionele waarborgen. De Raad voor de rechtspraak en rechterlijke onafhankelijkheid" Redactie: Jonathan Soeharno e.a. – oktober 2024, p. 192 e.v.

¹² [SWD\(2024\)819](#) – Mededeling van de Commissie: Verslag over de rechtsstaat 2024 - Landenhoofdstuk over de situatie op het gebied van de rechtsstaat in Nederland (d.d. 24 juli 2024), p. 29.

¹³ Aan de hand van dit toetsingskader worden plannen gekwalificeerd met 'rood' voor plannen die in strijd zijn met beginselen van rechtsstatelijkheid ([Rapport van de commissie rechtsstatelijke toets regeerprogramma in opdracht van de Nederlandse Orde van Advocaten – oktober 2024](#), p.3)

datum 20 november 2024

ons kenmerk 175961.02U

blad 4

- Het afschaffen van rechtsbijstand in beroepsprocedures voor kansarme asielzoekers en vervolgaanvragers is in strijd met het Europees asielrecht. Ook kan het onder omstandigheden strijd opleveren met het recht op een effectief rechtsmiddel.¹⁴
- De sociale advocatuur staat al jaren in toenemende mate onder druk. In het regeerakkoord ontbreken concrete maatregelen om de teruglopende sociale advocatuur te steunen.¹⁵

Een gele vlag¹⁶ is door de toetsingscommissie toegekend aan het feit dat het wetsvoorstel Versterking regie volkshuisvesting op gespannen voet staat met het beginsel van rechtsbescherming en toegang tot de rechter. De wet beperkt het rechterlijke beroep tot een instantie voor bepaalde projecten waarvan versnelde uitvoering gewenst is vanwege zwaarwegende maatschappelijke belangen.¹⁷ De leden van de fractie van GroenLinks-PvdA vragen of u uiteen kan zetten hoe zij de oproep van de Europese Commissie om de rechtsbescherming van burgers te versterken waardeert in het licht van de hiervoor genoemde elementen uit het regeerprogramma. Verder informeren zij op welke wijze de regering tegemoet gaat komen aan deze oproep om de aanbevelingen van de Staatscommissie Rechtsstaat op te volgen en daarmee de rechtsbescherming van burgers te versterken.

De leden van de fractie van GroenLinks-PvdA informeren of u kunt aangeven op welke wijze de regering voornemens is de aanbeveling van de Commissie van Venetië om de bevoegdheid van de minister om aanwijzingen te geven om in specifieke gevallen geen vervolging in te stellen, te schrappen, of deze bevoegdheid op zijn minst te beperken tot duidelijk omschreven uitzonderlijke omstandigheden,¹⁸ concreet vorm te geven.

Het Commissariaat voor de Media is niet bevoegd (media) entiteiten te dwingen hun eigendomsinformatie openbaar te maken. Dit gebrek van transparantie in combinatie met een hoge mate van concentratie in het Nederlandse medialandschap brengt volgens Media Pluralism Monitor een zeer hoog risico met zich mee, aldus de Europese Commissie in het rapport.¹⁹ De leden van de fractie van GroenLinks-PvdA vragen of u dit risico ook als zeer hoog beschouwt en of u bereid bent toe te zeggen het Commissariaat voor de Media in staat te stellen entiteiten te dwingen hun eigendomsinformatie openbaar te maken.

---

¹⁴ [Rapport van de commissie rechtsstatelijke toets regeerprogramma in opdracht van de Nederlandse Orde van Advocaten – oktober 2024](#), p. 24.

¹⁵ [Rapport van de commissie rechtsstatelijke toets regeerprogramma in opdracht van de Nederlandse Orde van Advocaten – oktober 2024](#), p. 33-34.

¹⁶ Aan de hand van dit toetsingskader worden plannen gekwalificeerd met 'geel' voor plannen die een risico vormen voor de rechtsstaat ([Rapport van de commissie rechtsstatelijke toets regeerprogramma in opdracht van de Nederlandse Orde van Advocaten – oktober 2024](#), p.3)

¹⁷ [Rapport van de commissie rechtsstatelijke toets regeerprogramma in opdracht van de Nederlandse Orde van Advocaten – oktober 2024](#), p. 27.

¹⁸ The Netherlands - Joint opinion of the Venice Commission and Directorate General of Human Rights and Rule of Law (DGI) of the Council of Europe on the legal safeguards of the independence of the judiciary from the executive power, adopted by the Venice Commission at its 136th Plenary Session (Venice, 6-7 October 2023), [CDL-AD\(2023\)029](#), p. 17 (onder 67).

¹⁹ [SWD\(2024\)819](#) – Mededeling van de Commissie: Verslag over de rechtsstaat 2024 - Landenhoofdstuk over de situatie op het gebied van de rechtsstaat in Nederland (d.d. 24 juli 2024), p. 25.

datum 20 november 2024

ons kenmerk 175961.02U

blad 5

Verenigingen van journalisten hebben hun bezorgdheid geuit over de toenemende concentratie op de mediamarkt die uit de overname van RTL door DPG-media zou voortvloeien. De overnameovereenkomst moet door de Autoriteit Consument & Markt worden goedgekeurd. Het Commissariaat voor de Media heeft al publiekelijk te kennen gegeven bereid te zijn de mededingingsautoriteiten te ondersteunen bij het beoordelen van de potentiële impact van de overname op de pluriformiteit van de media. In het recente coalitieakkoord is toegezegd de Autoriteit Consument & Markt te voorzien van aanvullende instrumenten om bij mededingingsbeoordelingen rekening te houden met diversiteit in het Nederlandse medialandschap.²⁰ De leden van de fractie van GroenLinks-PvdA vragen of u kunt aangeven hoe deze aanvullende instrumenten eruit komen te zien voor toekomstige mededingingsbeoordelingen om de diversiteit in het Nederlandse medialandschap te waarborgen.

De leden van de fractie van GroenLinks-PvdA delen de zorgen van de Europese Commissie over de verantwoordingsplicht en het vermogen om de journalistieke normen na te leven bij de publieke omroep door het niet intrekken van de tijdelijke vergunning van Ongehoord Nederland (ON).²¹ Lidstaten worden volgens artikel 5, lid 1 van de Europese verordening Mediavrijheid geacht *“te zorgen dat media-aanbieders met een publieke opdracht redactioneel en functioneel onafhankelijk zijn en op onpartijdige wijze een verscheidenheid aan informatie en opinies aan hun publiek aanbieden, overeenkomstig hun publieke opdracht zoals die op nationaal niveau is gedefinieerd overeenkomstig Protocol nr. 29.”*²² De Europese Commissie wijst verder op de uitdagingen waar het Nederlandse publieke bestel mee is geconfronteerd door de handelwijze van omroep ON, die tot drie keer toe sancties opgelegd heeft gekregen nadat de ombudsman had vastgesteld dat ON op systematische wijze inbreuk had gemaakt op de journalistieke normen, onder meer vanwege beschuldigingen van racisme en discriminatie. Hoewel de raad van bestuur van de NPO het ministerie van Cultuur verzocht de tijdelijke vergunning van ON in te trekken, was de staatssecretaris van Cultuur van mening dat het geconstateerde gebrek aan medewerking van ON niet voldoende was om een dergelijke intrekking te rechtvaardigen.²³ In zijn antwoord pleitte de staatssecretaris voor het expliciet eisen dat de journalistieke normen in acht worden genomen, als criterium voor de erkenning van en de blijvende deelname van omroeporganisaties aan het openbare bestel.²⁴ Voorts heeft de staatssecretaris toegezegd de naleving van journalistieke normen als criterium voor de erkenning en de blijvende deelname van omroeporganisaties aan het openbare bestel te onderzoeken, en aangekondigd dat daartoe opdracht zal worden gegeven voor een extern onderzoek.²⁵ De leden van de fractie van GroenLinks-PvdA informeren hoe

---

²⁰ [Regeerprogramma 2024, p. 121.](#)

²¹ [SWD\(2024\)819](#) – Mededeling van de Commissie: Verslag over de rechtsstaat 2024 - Landenhoofdstuk over de situatie op het gebied van de rechtsstaat in Nederland (d.d. 24 juli 2024), p. 26.

²² [VERORDENING VAN HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD](#) tot vaststelling van een gemeenschappelijk kader voor mediadiensten op de interne markt en tot wijziging van Richtlijn 2010/13/EU (Europese verordening mediavrijheid).

²³ [SWD\(2024\)819](#) – Mededeling van de Commissie: Verslag over de rechtsstaat 2024 - Landenhoofdstuk over de situatie op het gebied van de rechtsstaat in Nederland (d.d. 24 juli 2024), p. 26.

²⁴ Staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (2023), [Kamerbrief van 19 december 2023](#) bij het besluit van 19 december 2023. Informatie ontvangen van de NPO in het kader van het bezoek aan Nederland.

²⁵ Staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (2024), [Kamerbrief van 5 april 2024](#) over de toekomst van het mediabeleid; Staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (2023), [Kamerbrief van 19 december 2023](#) bij het besluit van 19 december 2023.

datum 20 november 2024

ons kenmerk 175961.02U

blad 6

het staat met dit externe onderzoek en vragen of u kunt toezeggen dat dit onderzoek met de Kamers wordt gedeeld. Verder vragen zij welke rol u ziet weggelegd voor het Commissariaat van de Media inzake het op peil houden van de journalistieke normen van de omroepen.

De leden van de fractie van GroenLinks-PvdA maken zich zorgen over waarborgen van voldoende financiering om de NPO haar publieke opdracht te laten vervullen, met name gezien de noodzaak om te voldoen aan de hogere normen voor de publieke media die werden ingevoerd bij de Europese verordening mediavrijheid.²⁶ De reeds aangekondigde bezuinigingen komen bovenop een eerdere bezuinigingsronde en bedreigen daarmee de kwaliteit van de publieke nieuwsvoorziening, aldus deze leden. Zij vragen of u uiteen kunt zetten hoe de regering gaat zorgen dat de NPO haar publieke opdracht op niveau kan blijven vervullen, ook in het licht van de hogere normen die werden ingevoerd bij de Europese verordening mediavrijheid.

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van D66

De leden van de fractie van D66 stellen vast dat in het "Landenhoofdstuk over de situatie op het gebied van de rechtsstaat in Nederland" talloze ontwikkelingen op het gebied van de Nederlandse rechtsstaat staan vermeld. Veel van de opmerkingen van de Europese Commissie gaan over de voortgang van die ontwikkelingen. Bent u bereid om in een overzicht aan te geven hoever het met de voortgang staat bij alle door de Europese Commissie vermelde onderwerpen, zo vragen de leden van D66.

De leden van de D66-fractie beperken hun vragen en opmerkingen verder tot enkele recente kwesties die in het kader van de beoordeling van de rechtsstaat aandacht verdienen en die in de visie van deze leden in het rapport van de Europese Commissie onvoldoende naar voren komen.

In de NRC van 8 november 2024 wordt er melding van gemaakt dat tientallen ambtenaren van het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat schriftelijk in een brief hun zorgen hebben geuit over de opstelling van de staatssecretaris van Openbaar Vervoer en Milieu, Chris Jansen, waar het gaat om zijn visie als persoon en/of als staatssecretaris over de uitspraak van parlementariër Geert Wilders over 'minder Marokkanen'.²⁷ Die uitspraak is een strafbare uiting van 'groepsbelediging' ingevolge het arrest van de Hoge Raad van 6 juli 2021.²⁸ De betreffende ambtenaren achten de uitlatingen van de staatssecretaris hierover zorgelijk en zij ervaren mede daardoor een onveilige werksfeer. In een reactie op het focusgroepenonderzoek naar ervaren racisme binnen de Rijksoverheid heeft de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties bij brief van 25 oktober 2024 erkend dat er veel binnen de Rijksdienst op dit gebied moet verbeteren. Zij acht racisme op de werkvloer "pijnlijk" en "onacceptabel".²⁹ Dat, gekoppeld aan eerdergenoemde zorgen die de ambtenaren van Infrastructuur en

---

²⁶ [VERORDENING VAN HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD](#) tot vaststelling van een gemeenschappelijk kader voor mediadiensten op de interne markt en tot wijziging van Richtlijn 2010/13/EU (Europese verordening mediavrijheid).

²⁷ NRC 8 november 2024 "Situatie rond staatssecretaris Chris Jansen (PVV) op ministerie Infrastructuur & Waterstaat escaleert".

²⁸ Hoge Raad 6 juli 2021, [ECLI:NL:HR:2021:1036](#).

²⁹ [Brief van de minister van Binnenlandse zaken aan de Tweede Kamer betreffende 'Focusgroepenonderzoek Racisme binnen de Rijksoverheid' d.d. 25 oktober 2024](#), p. 1.

datum 20 november 2024

ons kenmerk 175961.02U

blad 7

Waterstaat in een brief aan de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties hebben geuit,³⁰ leidt bij de leden van de fractie van D66 tot de vraag hoe de regering ervoor gaat zorgen dat binnen de Rijksdienst en in het bijzonder binnen het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat een veilige werksfeer ontstaat en discriminatie en racisme wordt voorkomen en hoe de staatssecretaris van Openbaar Vervoer en Milieu het vertrouwen van zijn ambtenaren gaat herstellen. Het is voor deze leden zonneklaar dat de rechtsstaat niet goed kan functioneren als de Rijksambtenaren hun werk niet goed kunnen doen.

De Europese Commissie maakt er melding van dat de benoemingsprocedure voor leden van de Raad voor de rechtspraak en de gerechtsbesturen door de regering wordt herzien.³¹ Uit de samenleving bereiken de leden van de fractie van D66 berichten dat niet alle rechters helder en duidelijk in de registers al hun relevante nevenfuncties aangeven. Dit kan leiden tot minder vertrouwen in de onafhankelijkheid en onpartijdigheid van de rechtspraak, aldus deze leden. Zij vragen of de regering kan aangeven of zij van plan is de openbaarmaking van nevenfuncties door leden van de rechterlijke macht van een sanctie te gaan voorzien, wanneer de leden van de rechterlijke macht daarmee in gebreke blijven. Als dit het geval is, dan informeren zij of hiervoor een apart wetsvoorstel wordt voorbereid. Mocht dat niet het geval zijn dan horen deze leden graag waarom de gebrekkige registratie van nevenfuncties niet van een sanctie wordt voorzien.

De Europese Commissie spreekt over het belang van voldoende rechtsbijstand.³² Het is voor burgers in Nederland steeds moeilijker om een sociaal advocaat te vinden omdat er een grote uittocht van sociaal advocaten plaatsvindt wegens vergrijzing en te lage inkomsten. Jonge juristen blijken zich meer aangetrokken te voelen tot de commerciële advocatuur. De Nederlandse Orde van Advocaten heeft zich hierover uitgelaten in haar commentaar op het regeerakkoord via de QuickScan van de commissie rechtsstatelijke toets regeerprogramma van 10 oktober 2024.³³ De leden van de fractie van D66 informeren welke plannen de regering presenteert om de sociale advocatuur op het vereiste niveau te brengen.

De Europese Commissie constateert dat de efficiëntie van het justitiële stelsel hoog blijft en gaat in op het tempo van de afhandeling van rechtszaken.³⁴ Het valt de leden van de fractie van D66 op dat niet ingegaan wordt op het feit dat de politie vaak niet (adequaat) ingrijpt dan wel in kan grijpen wanneer strafbare feiten in groepsverband worden begaan. Als voorbeeld nemen deze leden de strafbare feiten die jonge mannen op scootertjes pleegden na de voetbalwedstrijd Ajax-Maccabi Tel Aviv op donderdagavond 7 november 2024. Naar verluidt zouden zij in vereniging Israëliische voetbalsupporters hebben bedreigd, belaagd, gediscrimineerd en mishandeld. Feit is dat de politie hier niet of

---

³⁰ Zo volgt uit eerdergenoemd artikel uit de NRC van 8 november 2024.

³¹ [SWD\(2024\)819](#) – Mededeling van de Commissie: Verslag over de rechtsstaat 2024 - Landenhoofdstuk over de situatie op het gebied van de rechtsstaat in Nederland (d.d. 24 juli 2024), p. 6.

³² [SWD\(2024\)819](#) – Mededeling van de Commissie: Verslag over de rechtsstaat 2024 - Landenhoofdstuk over de situatie op het gebied van de rechtsstaat in Nederland (d.d. 24 juli 2024), p. 11.

³³ [Rapport van de commissie rechtsstatelijke toets regeerprogramma in opdracht van de Nederlandse Orde van Advocaten – oktober 2024](#), p. 16.

³⁴ [SWD\(2024\)819](#) – Mededeling van de Commissie: Verslag over de rechtsstaat 2024 - Landenhoofdstuk over de situatie op het gebied van de rechtsstaat in Nederland (d.d. 24 juli 2024), p. 12.

datum 20 november 2024

ons kenmerk 175961.02U

blad 8

onvoldoende tegen optrad. Hetzelfde geldt voor ongeregeldheden in de opmaat naar de betreffende voetbalwedstrijd en na afloop toen naar verluidt Israëlische voetbalsupporters Palestijnse vlaggen vernielden, discriminerende leuzen aanhieven en een of meerdere personen hebben belaagd. Door in beide situaties niet of onvoldoende op te treden zijn er in die situaties nauwelijks arrestaties verricht en geen of nauwelijks strafzaken aanhangig gemaakt. Daardoor komen deze kwesties niet in de statistieken van strafzaken en de strafrechtelijke afhandeling ervan terecht en wordt er zodoende een te rooskleurig beeld van de efficiëntie van het justitieel systeem gegeven, zo stellen de leden van de D66-fractie. Zij vragen of u het met hen eens bent dat er in de opsporingsfase van groepsdelicten weldegelijk knelpunten aan de orde zijn. Zo ja, dan horen zij graag met welke voorstellen u gaat komen om die knelpunten op te lossen. Zo nee, dan informeren zij waarom dit onderdeel van de keten in de rechtshandhaving niet wordt verbeterd.

In de berichtgeving over de rellen rond de voetbalwedstrijd Ajax-Maccabi Tel Aviv wordt er ook melding van gemaakt dat er in Amsterdam en omgeving taxichauffeurs zijn die passagiers met een Joods uiterlijk of een Joodse achternaam weigeren mee te nemen, dan wel onheus bejegenen. En na de betreffende voetbalwedstrijd zouden sommige taxichauffeurs Israëlische passagiers naar plekken hebben gereden waar zij door derden werden belaagd. De leden van de fractie van D66 vragen hoe u naar dit gedrag kijkt en welke maatregelen de regering kan nemen om dit gedrag te helpen voorkomen. Ook informeren de leden van de D66-fractie of u van mening bent dat niet optreden van de overheid tegen dit gedrag van taxichauffeurs het vertrouwen in de rechtsstaat schaadt.

Een belangrijk aspect van de rechtsstaat is dat rechterlijke uitspraken worden nageleefd. Op 10 november 2024 deed de Amsterdamse voorzieningenrechter uitspraak in de zaak van pro-Palestijnse activisten die op de Dam wilden demonstreren en niet accepteerden dat de burgemeester de noodverordening had verlengd inclusief demonstratieverbod.³⁵ De voorzieningenrechter stelde de Amsterdamse burgemeester in het gelijk. Desondanks gingen de personen die zich als eisers hadden gesteld in het kort geding naar de Dam, de rechterlijke uitspraak negerend. Op sociale media werd opgeroepen naar de Dam te komen. Hier hield de politie wel tientallen demonstranten aan, vervoerden hen in bussen naar de rand van de stad en liet hen daar vrij. Al geeft zo'n fysieke verplaatsing tijdelijk wat rust, toch vragen de leden van de D66-fractie of u een dergelijke reactie van de politie op het doelbewust negeren van een rechterlijke uitspraak passend acht. Ook informeren zij of het vertrouwen in de kracht van de rechtsstaat volgens u in het gedrang komt wanneer rechterlijke uitspraken door groepen mensen worden genegeerd en de overheidsreactie daarop als onvoldoende wordt ervaren.

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van de PvdD

Het journalistiek-onderzoeksplatform INVESTICO heeft onderzoek gedaan naar eventuele 'klassejustitie' in Nederland en daarvan verslag gedaan in de Groene Amsterdammer van 10 oktober 2024.³⁶ In dat artikel staat dat de journalisten "*de Raad voor de rechtspraak om medewerking, en het Openbaar Ministerie en de Nederlandse Vereniging voor Rechtspraak (NVvR) om hulp bij het uitzetten van een vragenlijst onder de beroepsgroepen*" hebben gevraagd, maar dat deze organisaties hun medewerking hebben geweigerd. De leden van de fractie van de PvdD vragen of u die weigering begrijpelijk

³⁵ Rechtbank Amsterdam 10 november 2024, [ECLI:NL:RBAMS:2024:6875](#) en [ECLI:NL:RBAMS:2024:6934](#).

³⁶ R. van der Burgh, B. Heilbron en A. Kootstra, "[Lager op de ladder, zwaarder gestraft Klassenjustitie in Nederland](#)", *Groene Amsterdammer*, nr. 41 / 10 oktober 2024.

datum 20 november 2024

ons kenmerk 175961.02U

blad 9

vindt. Ook horen zij graag wat uw reactie zou zijn geweest wanneer die organisaties u om advies hadden gevraagd over eventuele medewerking aan het onderzoek.

In genoemd artikel schrijven de journalisten verder dat de Raad voor de rechtspraak "*rechters tot tweemaal toe [adviseerde] om niet mee te werken aan*" hun onderzoek. De leden van de PvdD informeren of u die uitlating aanvaardbaar vindt. Als dat niet het geval is dan vragen zij of u bereid bent om met de Raad voor de rechtspraak in overleg te treden teneinde te voorkomen dat bij toekomstige vergelijkbare onderzoeken op dezelfde wijze wordt gereageerd.

In genoemd artikel staat voorts vermeld: "*We keken naar 1,2 miljoen beslissingen van het OM, ruim vijfhonderdduizend uitspraken van de rechter en meer dan tweehonderdduizend opgelegde gevangenisstraffen. Om ongelijke behandeling in het strafrecht in kaart te brengen, vroegen we twee kenmerken van verdachten op: opleidingsniveau en migratieachtergrond. (...) De verschillen tussen de twee groepen blijken groot. Ben je laagopgeleid met een migratieachtergrond, dan gaat het OM ruim anderhalf keer zo vaak over te vervolging. Als je moet voorkomen bij de rechter, word je vaker schuldig verklaard. En bij een veroordeling beland je vervolgens bijna twee keer zo vaak in de gevangenis*". De leden van de fractie van de PvdD vragen of u onderzoeksresultaten kent die de hiervoor geciteerde constatering van de journalisten weerspreken en informeren of u zo'n ongelijke behandeling aanvaardbaar acht.

Het verslag over de rechtsstaat 2024 begint met een beschrijving van waarden van de rechtsstaat en van de Europese Unie die "*meer dan ooit centraal [zijn] voor het vertrouwen van de burgers.*"³⁷ De leden van de fractie van de PvdD informeren of u tot die waarden ook rekent dat de staat dient te waarborgen dat er geen klassenjustitie plaatsvindt. Ten slotte vragen zij u in dit verband op welke wijze in Nederland is gewaarborgd dat er geen klassenjustitie plaatsvindt en wat het kabinet gaat doen wanneer de onderzoeksresultaten aanleiding geven tot een vermoeden van klassenjustitie.

De leden van de vaste commissie voor Justitie en Veiligheid zien uw reactie – bij voorkeur vóór 12 december 2024 – met belangstelling tegemoet.

Hoogachtend,

Mr. B.O. Dittrich

Voorzitter van de vaste commissie voor Justitie en Veiligheid

---

³⁷ COM(2024)800 – Mededeling van de Commissie: Verslag over de rechtsstaat 2024 - Situatie op het gebied van de rechtsstaat in de Europese Unie (d.d. 24 juli 2024), p. 1.